

AFETLE MÜCADELENİN DÖRT EVRESİ

Dr. Öğr. Üyesi Mücahit GÜNAYDIN
Giresun Üniversitesi Tıp Fakültesi
Acil Tıp Anabilim Dalı

Afet Nedir ?

- İnsanlar ve ülkeler için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara neden olan,
- normal yaşamı ve insan faaliyetlerini kesintiye uğratarak toplulukları olumsuz etkileyen,
- doğal, teknolojik veya insanların sebep olduğu olaylardır.

WHO Afet Tanımı

- Ani gelişen, dış desteğin gerekebileceği büyüklükteki ekolojik olaylar.

ACEP Afet Tanımı

- Doğal ya da insan yapımı güçlerin yıkıcı etkileri nedeniyle, toplumun sağlık hizmeti talebi yerine getirilemiyorsa afet meydana gelmiştir.

Afet Türleri

- Afetler 2 sınıfa ayrılır;
 - **Doğal Afetler**
 - Deprem, volkan, kasırga vb.
 - **Teknolojik (insan kaynaklı) Afetler**
 - Yangınlar, nükleer felaketler, tren, uçak kazaları, bombalamalar, patlamalar vb.

15. Ulusal Acil Tip Kongresi
6. Intercontinental Emergency Medicine
6. International Critical Care Congress

Kaya Palazzo Otel
Antalya
25-28 Nisan 2019

US Disasters With Greater Than 1,000 Casualties

Year	Event	Death
1865	Steamship explosion	1,547
1875	Forest fire, Wisconsin	1,182
1889	Flood, Pennsylvania	>2,000
1900	Hurricane, Texas	8,000
1904	Steamship fire	1,021
1906	San Francisco earthquake	>3,000
1928	Hurricane, Florida	2,000
1941	Pearl Harbor Attack	2,403
2001	September 11 Attack	2,819
2005	Hurricane Katrina	>1,300

Dünya'da Teknolojik Afetler

- Uluslararası Afet ve Acil Durumlar Veritabanı (EM-DAT–Emergency Event Database) bilgilerine göre;
 - 1900 ile 2014 yılları arasında dünya üzerinde 7.825 adet teknolojik afet veya büyük kaza kaydedilmiş ve birçok can ve mal kaybı meydana gelmiş

www.afad.gov.tr

Türkiye’de Afet

- Ülkemizde jeolojik yapı ve iklimsel özellikler nedeni ile büyük can ve mal kaybına yol açan doğal afetlerle sık karşılaşılmaktadır.
- Son 60 yıllık istatistiklere bakıldığında; doğal afetler nedeniyle oluşan ekonomik kayıpların, Gayri Safi Milli Hasılamızın %3-4’ü oranında olduğu görülmektedir.
- Sadece depremler yüzünden, 1950’den bu yana yaklaşık 32.000 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir.

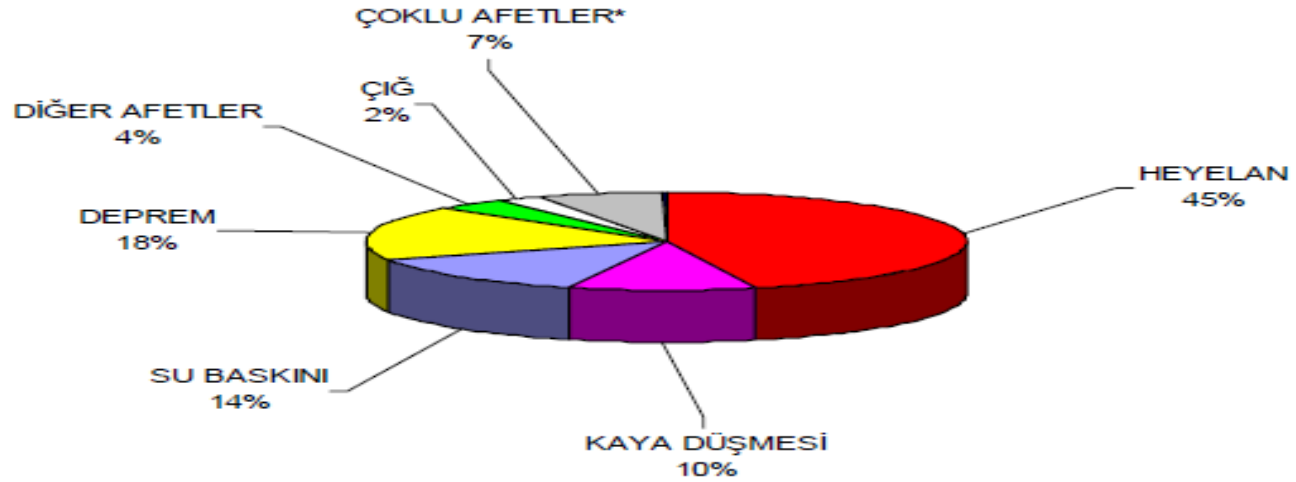
Türkiye’de Afetlerin Mekansal ve İstatistiksel Dağılımı Afet Bilgileri Envanteri.TC
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 2008.

Afetin türüne göre, afet olay sayısı ve afetzede sayılarının genel dağılımı - Türkiye (1950-2008)

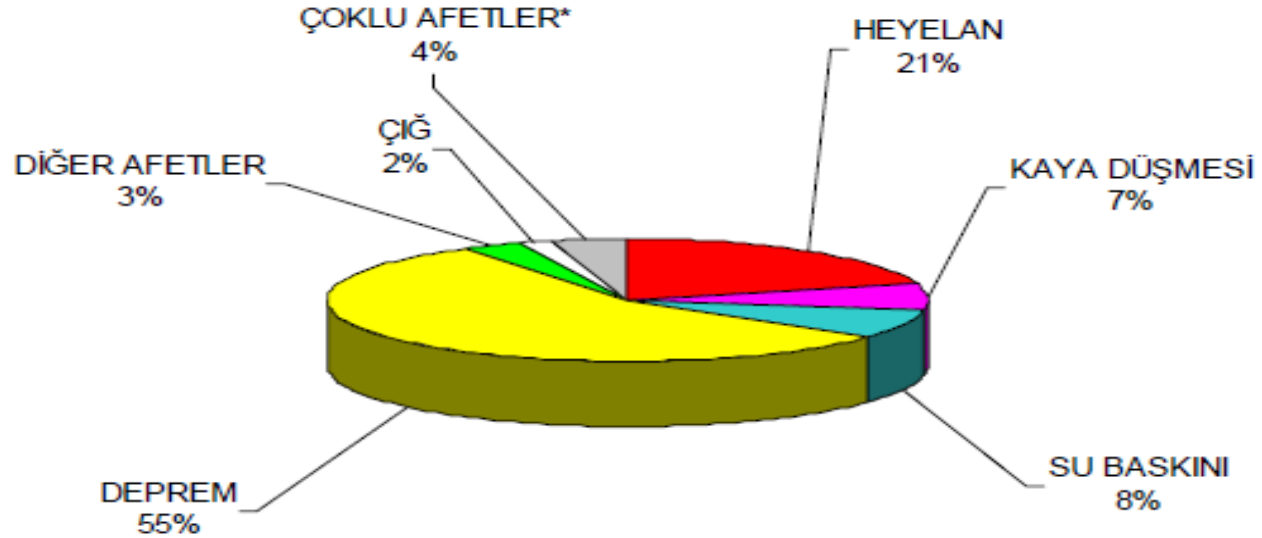
Afetler	Afet Olay Sayısı	Etkilenen Toplam Afetzede Sayısı
Heyelan	13494	59345
Kaya Düşmesi	2956	19422
Su Baskını	4067	22157
Deprem	5318	158241
Diğer Afetler	1175	9237
Çığ	731	4384
Çoklu afetler	2024	12210

Türkiye’de Afetlerin Mekansal ve İstatistiksel Dağılımı Afet Bilgileri Envanteri.TC Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 2008.

A) AFET OLAY SAYISININ AFET TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI

B) TOPLAM AFETZEDE SAYISININ AFET TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Türkiye'de Afetlerin Mekansal ve İstatistiksel Dağılımı Afet Bilgileri Envanteri.TC Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 2008.

- Merkez üssü Kocaeli'nin Gölcük ilçesi olan 17 Ağustos 1999'da meydana gelen 7.4 büyüklüğündeki depremde;
- Kocaeli, Gölcük, Düzce, Sakarya, İstanbul ve Yalova'da resmi verilere göre 17 bin 480 kişi hayatını kaybederken on binlerce kişi yaralandı.
- Depremde, 35 bin 180 konut, 5 bin 770 iş yeri yıkıldı ya da ağır hasar gördü.

Afet Yönetimi

- Amacı;
 - Afet sonrası oluşacak olumsuzlukları önlemeyi veya olası zararları azaltmak
- Bu amaç doğrultusunda;
 - çalışmaların toplumun tümünü kapsayacak şekilde planlanması,
 - yönlendirilmesi,
 - desteklenmesi,
 - koordinasyonu,
 - mevzuat ve kurumsal yapıların oluşumu,
 - kaynakların etkin ve verimli kullanımı gerekmektedir.

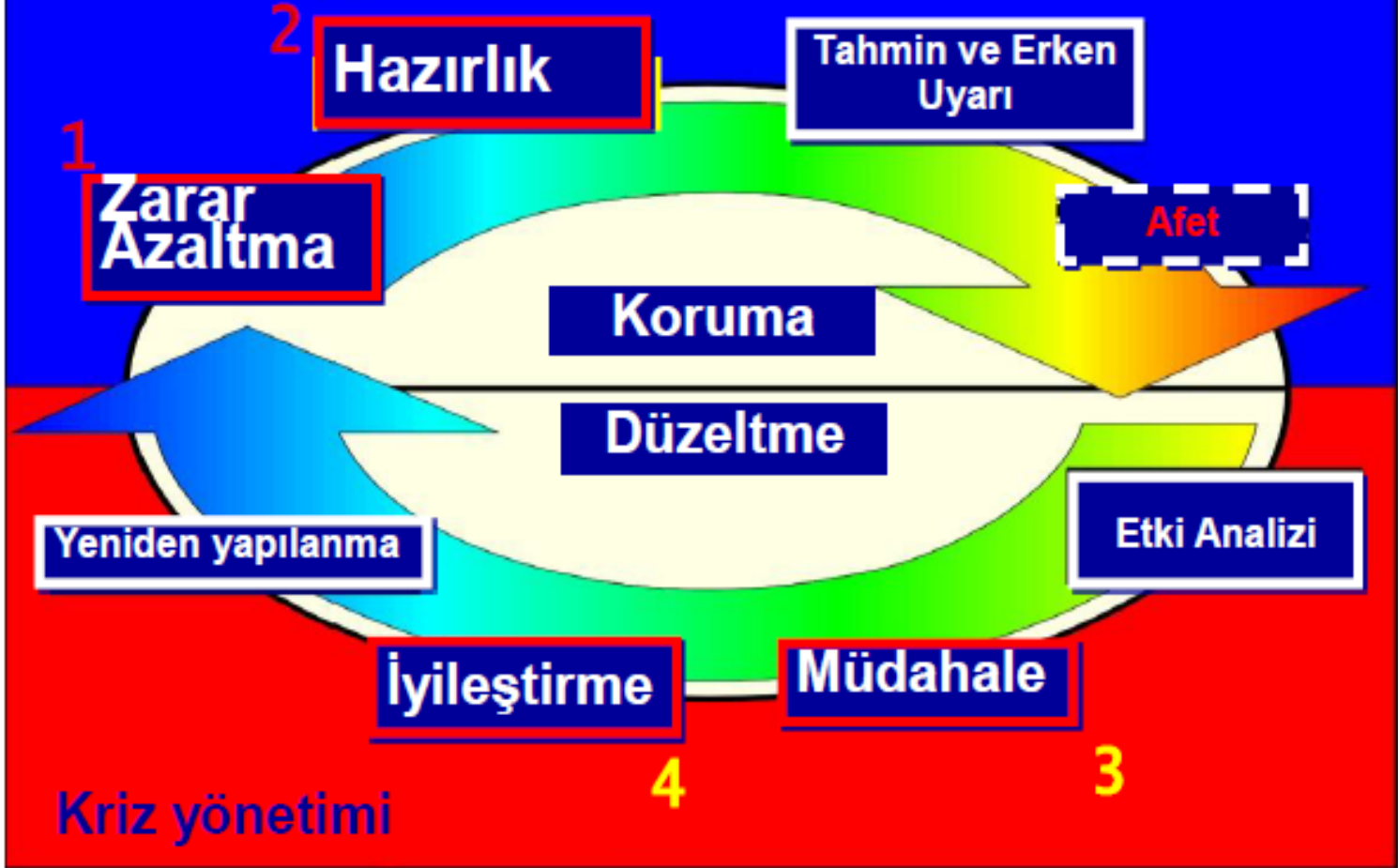
AFETLE MÜCADELENİN 4 EVRESİ

1. **Önleme ve Zarar Azaltma**
(Prevention and Mitigation)
2. **Hazırlık** (Preparedness)
3. **Müdahale** (Response)
4. **İyileştirme** (Recovery)

Ciottone's Disaster Medicine. Second edition. 2016

Modern Afet Yönetim Sistemi

Risk yönetimi

Kadıoğlu, M. (2008). Modern, Bütünleşik Afet Yönetimin Temel İlkeleri; Kadıoğlu, M. ve Özdamar, E., (editörler), "Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri"; s. 1-34, JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 2, Ankara.

I. Önleme ve Zarar Azaltma Evresi

- **Önleme;** afetlerin ve buna bağlı tehlikelerin olumsuz etkilerinden sakınılmasıdır.
- Önleme birçok durumda mümkün olmadığından, **azaltma önlemleri** (tehlikelerin olumsuz etkilerini azaltan veya sınırlandıracak stratejiler ve faaliyetler) alınmalıdır.

I. Önleme ve Zarar Azaltma Evresi

- Afet azaltma önlemleri ana stratejileri 3 başlıktan oluşur;
 - **risk değerlendirmesi**
 - tehlikelerde ve yüksek riskli bölgelerde müdahaleye öncelik vermek için önemlidir
 - **risk azaltma**
 - tehlikeye dayanıklı konstrüksiyon ve yapısal olmayan güvenlik teknikleri kullanmak
 - **riske karşı sigortalama**
 - afetlerin neden olduğu finansal zararların sonuçlarını en aza indirmek için, özel ve kamu yapılarına uygun fiyatlı sigorta sağlanmalı

Önleme ve Zarar Azaltma Evresinde Yapılması Gerekenler

- Sağlık tesislerinin risk değerlendirmesi yapılmalı
- Sağlık tesislerinin ve nüfusun zaman içindeki riskleri ve kırılganlıkları izlenmeli
- Sağlık tesislerinde yapısal ve yapısal olmayan sorunlar yönetilmeli
- Afet riskleri ve azaltma önlemleri hakkında halk bilinçlendirilmeli
- Çevre politikaları planlanırken afet riskleri dikkate alınmalı ve ilgili sektörler tarafından işletilmeli
- Yüksek riskli bölgelerde nüfus yerleşimini ve sağlık tesislerinin inşasını önlemek için arazi kullanım düzenlemeleri uygulanmalı
- Tüm sağlık tesisleri, diğer alt yapılar ve evler sigortalanmalı

2. Hazırlık Evresi

- Birleşmiş Milletler Afetlerin Azaltılması Uluslararası Stratejisi (UNISDR) hazırlık evresini;
 - bir örgütün, topluluğun, hane halkının veya bir bireyin felaketlerin etkilerini önceden görmesini, bunlara yanıt vermesini ve etkili bir şekilde iyileşmesini sağlayacak bilgi ve kapasiteler olarak tanımlanmıştır.

2. Hazırlık Evresi

- Hazırlık faaliyetleri;
 - risklerin ve kapasitelerin değerlendirilmesi ile başlar,
 - bir acil durum müdahale planı ve
 - ilgili eğitim ve tatbikatlar geliştirmeye devam eder.

2. Hazırlık Evresi

- Acil durum müdahale planı ile ilgili faaliyetler;
 - komuta, kontrol ve koordinasyon mekanizmalarının geliştirilmesi
 - kapasite aşımı protokolleri
 - bilgi yönetimi
 - iletişim, tahliye, halkın bilgilendirilmesi, koruma ve güvenlik ile ekipman ve malzemelerin stoklanması için planlar

Hazırlık Evresinde Yapılması Gerekenler

- Sağlık tesislerinin risk değerlendirmesi yapılmalı
- Erken uyarı sistemleri kurulmalı (tsunami, fırtınalar, seller ve kuraklık vb)
- Acil müdahale operasyon planı geliştirilmli ve ilgili faaliyetler yürütülmeli
- Sağlık yetkilileri ve personelinin eğitim ve öğretimi sağlanmalı
- Tatbikatlar yapılmalı
- Toplum afetlere hazırlanmalı
- Halkın bilinçlendirilmesi programları yapılmalı

3. Müdahale Evresi

- Müdahale evresinde, her bir kurum acil durum müdahale planını belirli bir tehdit veya duruma göre harekete geçirir.
- Bir afet meydana gelir gelmez, atılması gereken ilk adım;
 - hızlı bir **ihtiyaç ve hasar** değerlendirmesi yapmaktır.

Müdahale Evresinde Yapılması Gerekenler

- Etkilenen nüfusun hızla sağlık ihtiyacı değerlendirilmeli
- Sağlık tesislerinde hasar değerlendirmesi yapılmalı ve hizmetlerin sürekliliği sağlanmalı
- Sağlık personelinin psikolojisi ve güvenliği sağlanmalı
- Acil tıbbi ve travma bakımı sağlanmalı
- Hastalık sürveyansı ve acil durum bilgi sistemleri kurulmalı
- Çevre sağlığı izlenmeli ve çevre dekontaminasyonu sağlanmalı
- Gıda güvenliği izlenmeli
- Bulaşıcı hastalıklar yönetimi, cinsel ve üreme sağlığı bakımı, bulaşıcı olmayan ve kronik hastalıkların yönetimi ve mental sağlık hizmetleri dahil olmak üzere diğer birinci basamak sağlık hizmetleri verilmeli
- Risk iletişimi sağlanmalı ve sağlık önerileri yayınlanmalı

4. İyileştirme Evresi

- Acil durum sona erdikten kısa bir süre sonra başlayan rehabilitasyon ve yeniden inşayı içeren evredir.

4. İyileştirme Evresi

- Bu evrede yürütülen faaliyetlerin ana hedefi;
 - afete uğramış toplulukların hayati aktivitelerinin minimum düzeyde karşılanabilmesi için gereken tüm çalışmaları yapmak
 - haberleşme,
 - ulaşım,
 - su, elektrik,
 - kanalizasyon,
 - eğitim,
 - uzun süreli geçici iskân,
 - ekonomik ve sosyal faaliyetler vb.

Türkiye’de Afet Yönetimi

- Ülkemizde doğal afetlere ilişkin politikalar ilk olarak 1939 Erzincan Depremi sonrası geliştirilmeye başlanmıştır;
 - 1959 yılında çıkarılan 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” ile konuyla ilgili yasal boşluk giderilmeye çalışılmış

Türkiye'de Afet Yönetimi

- Türkiye'de afet yönetimi ve koordinasyonu alanında dönüm noktası ise 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi'dir.
 - Afet ve acil durumlarda yetki ve koordinasyonun tek bir elde toplanması gerekliliği
 - 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlık'a bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurulması
 - İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık'a bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılması
 - Bütünleşik afet yönetim sistemine geçiş
 - Öncelik kriz yönetiminden **risk yönetimine** verilmiş

Afet Durumunda Acil Servisler

- Afete ilk tepki verecek merkez Acil servisler
- İlk vakalar genellikle durumu iyi olan, kendi imkanlarıyla acile ulaşanlar
- Afet tipine göre acil servislere başvuran hasta profili değişebilmekte

Afetlerde Acil Servislerde Ortaya Çıkan Sorunlar

- Afet alanı ile ve kurtarma personelleriyle iletişim yetersiz
 - Kapasitenin çok üstünde yaralı gelmesi
 - Acil tıbbın HAP oluşumuna katkısı yetersiz
 - Personelin plan konusunda deneyimsiz olması
 - Destek için gelen tıbbi personelin hastaneyi tanımaması
 - KBRN afetleri konusunda deneyimsizlik
 - Personelin kendi aileleri hakkındaki endişesi
 - Hastane binasının afetten etkilenmiş olabileceği ve tahliyesi
 - Medyanın işleyişi bozması
- ❖ Tüm bu sorunlar afet durumunda acil servis işleyişini olumsuz etkilemektedir

Afetlerde Sağlık Yönetimi

- Afetlerde işbirliği ve eşgüdüm zorunluluğu içindeki diğer kurumlarla aynı dili konuşarak etkili koordinasyon sağlanmalı
- Özellikle afetlerde hizmet verecek en önemli kurumlar olan hastaneler, depremde tahliyeye gerek duymayacak şekilde yapılmalı
- Hastane acil eylem planları her hastanenin kendi risklerine göre hazırlanmalı
- Afetlere ilk tepki verecek yerlerin başında Acil Servisler gelmesi nedeniyle; Acil Tıp Uzmanları Hastane Afet Planlarının hazırlanmasına eşlik etmeli

Afetlerde Sağlık Yönetimi

- Personelin afete hazırlık ve güvenli yaşam bilincine yönelik eğitimleri gerçekleştirilmeli
- Afet sonrası olabilecek salgın hastalıklara karşı halk sağlığı önlemleri planda yer almalı ve gerekli alternatif lojistikle desteklenmeli
- Periyodik tatbikatlar yapılmalı

TEŞEKKÜR EDERİM

